

Boerderij Kerkstraat 5 6026 RT Maarheeze

Rijksmonument 26324

Bouwjaar 1779

De voormalige boerderij Kerkstraat 5 in Maarheeze maakt deel uit van de groep historische gebouwen rond de kerk. De oude boerderijen en woonhuizen Kerkstraat 5-7-9 zijn, net als kerk, oude kerkhof, pastorie en voormalige klooster/school en omgeving beschermde monumenten. Dit stukje wordt wel eens 'oud Maarheeze' genoemd. Het is door de verhoogd en dwars door het dorp gelegen snelweg A2 gescheiden van het nieuwere deel van Maarheeze.

*Boerderij Kerkstraat C18 (nu Kerkstraat 5) Met daarvoor het voormalige raadhuis in 1937
Collectie J. Biemans, 's Hertogenbosch*

Teuten?

De topgevel van boerderij Kerkstraat 5 vertoont overeenkomsten met de gevels van Oranje Nassaulaan 1 ('t Hof) in Maarheeze en Dr. A. Mathijssenstraat 1 (vm. winkel De Greef) in Budel. Ze worden vanwege hun omvang en fraaie gevels wel in verband gebracht met de teuten. Dat waren inwoners uit onze dorpen die als ambulante handelaren, rondtrekkende kooplieden vanuit Budel, Maarheeze en omgeving zaken deden. Ze deden dat meestal in groepsverband, in zogenaamde compagnieën en waren dan 6 tot 9 maanden van huis. Ze handelden vanuit deze Brabants-(Belgisch-)Limburgse grensregio vaak tot ver in Duitsland, Denemarken en in Holland. De teutenhandel floreerde tussen de vijftiende en vroege twintigste eeuw. Naar hun handelswaar onderscheiden we koperteuten en ketellappers, textielteuten, haarteuten, glasteuten en snijders of lubbers (gespecialiseerd in het castreren van paarden, varkens, stieren en schapen). De teuten of 'buitengaanders' behoorden tot de meer

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'

<http://heemkundekringcranendonck.nl>

kapitaalkrachtige inwoners van onze dorpen en belegden hun vermogen onder meer in ruime en fraaie behuizingen.

Datering en beschrijving

De boerderij Kerkstraat 5 is de enige van de drie veronderstelde teutenhuizen die exact te dateren is. Op de topgevel zijn de jaartalankers '1779' te zien. Het pand in Budel werd waarschijnlijk in 1706 gebouwd, het 'Hof van Holland' mogelijk in 1734, maar met vermoedelijk oudere balken in de kap. De oostelijke topgevel, voorgevel van 't Hof ' heeft duivenopeningen. Dit gebouw is net als Kerkstraat 5 inmiddels gepleisterd. Dat geldt niet voor Mathijssenstraat 1, waar de topgevel nog grotendeels origineel is. De zijgevel is omgebouwd tot winkel en heeft een mooie jugendstil-pui uit het begin van de twintigste eeuw. De onderste helft van de gevels is witgeschilderd. Kerkstraat 5 in Maarheeze werd ingeschreven als Rijksmonument 26324 op 17 juli 1973.

Bewoners

Anders dan bij de andere genoemde woningen, is van de voormalige boerderij Kerkstraat 5 bekend dat daar inderdaad een teutenfamilie heeft gewoond. We kunnen daaruit echter niet concluderen dat het pand ook als teutenwoning is

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'

<http://heemkundekringcranendonck.nl>

gebouwd. In de negentiende eeuw werd het huis bewoond door de familie Praats (vroeger Praets), een oorspronkelijk uit Overpelt afkomstige zaadteutenfamilie. Zij handelden in droge zaden, maar oude schepenakten noemen onder de Maarheezer leden van dit geslacht ook snijders van paarden en vee in het Land van Kleef (D.). Het huis kende een heel mooi aangelegde tuin met paden, die bijeenkwamen op een kruispunt waar taxusbomen bij elkaar stonden. In 1893 trouwde Maria Catharina Praats met Augustinus Hubertus Biemans. Het echtpaar ging in het ouderlijk huis van Praats, het huis aan de Kerkstraat, wonen. Guus Biemans (1866-1944) zette hier zijn boerenbedrijf op, terwijl hij ook de bestaande herberg in het pand overnam. Hier was handboogschutterij 'Roos in Bloei' thuis. De zus van Guus, Nel Biemans, trouwde op dezelfde datum met de broer van Maria Catharina, Jac. Praats; het was dus 'dubbel familie'. Dit echtpaar vestigde zich in het 'Hof van Holland', dat daarvoor op zijn beurt weer van Biemans was. Jac. Praats en zijn vrouw bestierden vanaf toen samen deze oude pleisterplaats, het hotel-café aan het oude kruispunt in Maarheeze. De beide families wisselden dus eigenlijk van huis. Na Guus (8 kinderen) werd de boerderij aan de Kerkstraat overgenomen door diens zoon Jos. ('Sjef') Biemans, getrouwd met Marie Sonnemans (12 kinderen). En daarna door hun zoon Gerard en zijn vrouw Riet Snel (6 kinderen). In 2001 ging Kerkstraat 5 na meer dan een eeuw uit handen van de familie Biemans en kwam de familie Van Velzen er wonen.

